

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. birželio 12 d.
(OR. en)

10487/23

COLAC 59	ENV 674
CFSP/PESC 833	ENER 351
RELEX 709	DIGIT 115
WTO 77	EU-GNSS 17
DEVGEN 110	RECH 281
SUSTDEV 88	TRANS 245
COHOM 128	CULT 74
COHAF 66	EDUC 249
AGRI 316	CYBER 158
ACP 46	POLCOM 114
CLIMA 294	

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. birželio 7 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	JOIN(2023) 17 final
Dalykas:	BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI Nauja ES ir Lotynų Amerikos bei Karibų santykių darbotvarkė

Delegacijoms pridedamas dokumentas JOIN(2023) 17 final.

Pridedama: JOIN(2023) 17 final

EUROPOS
KOMISIJA

SAJUNGOS VYRIAUSIASIS
ĮGALIOJINIS UŽSIENIO
REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Briuselis, 2023 06 07
JOIN(2023) 17 final

BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

Nauja ES ir Lotynų Amerikos bei Karibų santykių darbotvarkė

Nauja ES ir Lotynų Amerikos bei Karibu santykių darbotvarkė

Įvadas

Europos Sąjunga (ES) ir Lotynų Amerika bei Karibai (LAK) yra **natūralūs partneriai**. Siejami unikalių istorinių ir kultūrinių ryšių, turėdami glaudžių ekonominių bei socialinių sąsajų ir bendrą įsipareigojimą siekti taikos ir daugiašališkumo, ES ir LAK užmezgė tvirtus santykius, grindžiamus dideliu susitarimų tinklu. Ši ilgalaikė partnerystė, įgyvendinama bendradarbiaujant ir palaikant dialogą, grindžiama bendromis vertybėmis ir abipusiais interesais.

Sparčiai kintančiomis pasaulinėmis aplinkybėmis ES ir LAK santykius reikia atnaujinti. Didėjantys geopolitiniai iššūkiai, pražūtinga pandemija, pasaulinės klimato ir aplinkos krizės, technologiniai pokyčiai ir didėjanti nelygybė – visa tai pabrėžtinai rodo, kad reikia intensyvinti artimų, patikimų partnerių dialogą ir stiprinti jų bendradarbiavimą.

Kaip vienas kitą pasirinkę partneriai, ES ir LAK turėtų **bendradarbiauti, kad pasinaudotų savo kolektyvine galia, gintų bendrus interesus ir kartu spręstų pasaulines problemas**. Šiame bendrame komunikate išdėstomas ES pasiūlymas kartu parengti **plataus užmojo į ateitį orientuotą darbotvarkę, skirtą naujai lygiaverčių ir bendraminčių partnerių bendradarbiavimo erai**.

Šiame bendrame komunikate raginama atnaujinti **strateginę partnerystę** ir siūlomi prioritetai bei konkretūs veiksmai pagrindinėse srityse.

Pirma, ES ir LAK yra **svarbūs sąjungininkai, galintys sustiprinti taisyklėmis grindžiamą tarptautinę sistemą ir intensyvinti bendrus taikos, saugumo, demokratijos, teisinės valstybės ir žmogaus teisių skatinimo veiksmus**. Drauge ES ir LAK sudaro trečdalį Jungtinių Tautų (JT) narių, todėl jie atlieka svarbų vaidmenį laikantis tarptautinės teisės ir ginant JT Chartijos principus, be kita ko, priešinant Rusijos agresijai prieš Ukrainą. Ir ES, ir LAK taip pat siekia, kad daugiašalė sistema taptų veiksmingesnė ir reprezentatyvesnė.

Antra, ES ir LAK yra artimi **prekybos ir investicijų partneriai, abu suinteresuoti skatinti tvarų augimą ir didinti ekonominį atsparumą**, mažinant pernelyg didelę priklausomybę ir įvairinant prekybos santykius. Šie du regionai yra sujungti vienu iš tankiausių prekybos susitarimų tinklų, kuris turėtų būti baigtas kurti, kartu išnaudojant tolesnį jo potencialą. ES yra didžiausia investuotoja LAK regione, trečia pagal dydį prekybos partnerė¹ ir pagrindinė vystomojo bendradarbiavimo rėmėja.

Trečia, abu regionai, remdamiesi bendru įsipareigojimu įgyvendinti Darbotvarkę iki 2030 m. ir siekti jos darnaus vystymosi tikslų (DVT)², siekia **kurti įtraukią ir tvarią visuomenę**. LAK regionas yra gyvybiškai svarbus ekologinei planetos pusiausvyrai, be to, jame pagaminama daug pasaulio maisto išteklių ir jis yra svarbus atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos centras. ES ir LAK turėtų kartu **vadovauti teisingai žaliajai ir**

¹ Eurostatas. 2021 m. pabaigoje ES sukauptos tiesioginės užsienio investicijos LAK iš viso buvo 693 mlrd. EUR.

² Taip pat Paryžiaus susitarimą, Kunmingo ir Monrealio pasaulinės biologinės įvairovės strategiją ir Atvirųjų jūrų sutartį dėl nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančių rajonų jūrų biologinės įvairovės.

skaitmeninei pertvarkai, be kita ko, įgyvendindami **investicijų strategiją „Global Gateway“**.

1. Atnaujinta politinė partnerystė

Siekiant tvirtos ES ir LAK partnerystės, reikia **atnaujinti politinį angažavimąsi** visais lygmenimis: tarp šių dviejų regionų, su pavienėmis LAK šalimis, su subregionais ir daugiašaliuose forumuose. **Atviras ir reguliarus aukšto lygio politinis dialogas** yra labai svarbus siekiant santykiams suteikti kryptį ir postūmį, suprasti vieni kitų interesus, susitarti dėl prioritetų ir bendrų veiksmų ir spręsti mūsų santykiuose kylančius uždavinius bei šalinti skirtumus.

ES ir LAK santykiai grindžiami **daugiasluoksniu ir lanksčiu požiūriu**, atsižvelgiant į regiono įvairovę ir kintančią dinamiką. ES toliau remia regioninę integraciją, kartu toliau stiprindama bendradarbiavimą siekiant bendrų tikslų su suinteresuotomis šalimis. Dvišaliu regionų lygmeniu unikalią progą sustiprinti partnerystę teikia pirmas nuo 2015 m. ES ir Lotynų Amerikos ir Karibų valstybių bendrijos (CELAC) aukščiausiojo lygio susitikimas, vyksiantis 2023 m. liepos mėn.

Siekdamos įgyvendinti šią konstruktyvią darbotvarkę, abi pusės turėtų įsipareigoti reguliariai pakaitomis kas antrus metus rengti valstybių ir vyriausybių vadovų lymens susitikimus ir užsienio reikalų ministrų susitikimus bei prireikus kitus ministrų ir vyresniųjų pareigūnų susitikimus. Siekiant užtikrinti tęstinumą ir tolesnius veiksmus, atsižvelgiant į CELAC pažangą jai kuriant savo struktūras, turėtų būti sukurtas nuolatinis ES ir CELAC tarpusavio koordinavimo mechanizmas. Jo tikslas būtų siekti bendro sutarimo visais darbotvarkės klausimais, reaguoti į naujus pokyčius ir prireikus skatinti konkrečių sektorių dialogus ir bendras iniciatyvas.

Reguliarus dvišalis regionų dialogas su CELAC papildys **aktyvesnį bendradarbiavimą su atskiromis LAK šalimis, taip pat su (sub)regioninėmis grupėmis**, tokiomis kaip MERCOSUR, Centrinės Amerikos integracijos sistema (SICA), Andų bendrija, Ramiojo vandenyno aljansas arba Demokratijos plėtros aljansas.

Kaip atskiras subregionas, turintis savo ypatumų, **Karibų jūros regionas nusipelno didesnio politinio dėmesio ir struktūrinio dialogo**. Šiuo atžvilgiu turėtų būti stiprinamas ES ir Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno valstybių organizacijos (AKRVO) bendradarbiavimas. ES taip pat turėtų toliau bendradarbiauti su tarptautinėmis organizacijomis, tokiomis kaip Jungtinės Tautos, įskaitant jų Lotynų Amerikos ir Karibų baseino ekonomikos komisiją, Amerikos valstybių organizaciją ir Iberoamerikos generaliniu sekretoriatu.

Be to, galima veiksmingiau naudotis dvišalėmis arba regioninėmis ES programomis, apimančiomis beveik visas LAK šalis. Kartu su savo partneriais ES taip pat prireikus toliau tobulins esamus politinius, prekybos ir bendradarbiavimo susitarimus. ES ir MERCOSUR susitarimo sudarymas būtų reikšmingas žingsnis stiprinant ES ir LAK santykius. Dvišalis bendradarbiavimas su atskiromis šalimis, atsižvelgiant į konkrečius interesus ir poreikius, ir toliau bus ES ir LAK santykių pagrindas. ES veikla keturiuose LAK atokiausiuose regionuose³, taip pat užjūrio šalyse ir teritorijose⁴ yra šios partnerystės pranašumas.

³ Prancūzijos Gviana, Gvadelupa, Martinika, Sen Martenas.

Daugiašaliu lygmeniu galėtų būti sustiprintas tvirtas ES ir JT Lotynų Amerikos ir Karibų jūros valstybių grupės (GRULAC) bendradarbiavimas, be kita ko, vykdant reguliariesnį teminį dialogą ir ES ir LAK diplomatiniams tinklams laiku bei nuolat palaikant ryšius sostinėse ir daugiašaliuose centruose.

Bendradarbiavimo sritys apima Darbotvarkės iki 2030 m. ir pasaulinių įsipareigojimų klimato kaitos ir aplinkos, visuotinės sveikatos ir Pasaulinio skaitmeninio susitarimo srityse, taip pat paramą JT generalinio sekretoriaus „Mūsų bendrai darbotvarkei“. Abu regionai taip pat yra suinteresuoti užtikrinti, kad daugiašalė struktūra būtų reprezentatyvesnė ir tinkama spręsti XXI amžiaus uždavinius.

ES ir LAK turėtų stiprinti savo bendradarbiavimą Tarptautiniame valiutos fonde (TVF), G20, daugiašaliuose plėtros bankuose, tokiuose kaip Pasaulio banko grupė ir Amerikos valstybių plėtros bankas, ir regioniniuose plėtros bankuose.

ES ir LAK yra labai suinteresuoti bendradarbiauti tarpusavyje siekdami, kad pasaulinė finansų sistema galėtų geriau tenkinti šalių, kurios yra pažeidžiamiausios dėl klimato kaitos, poreikius, visų pirma vykdant daugiašalių plėtros bankų reformą. Tai apima bendras pastangas užtikrinti sėkmingą naujojo Visuotinio finansavimo pakto aukščiausiojo lygio susitikimą ir tolesnius su jo rezultatais susijusius veiksmus, atsižvelgiant į tokius pasiūlymus kaip Bridžtauno iniciatyva.

ES ir LAK turėtų toliau bendradarbiauti gero mokesčių srities valdymo klausimais. Abu regionai yra suinteresuoti įgyvendinti tarptautinius skaidrumo, keitimosi informacija, sąžiningo apmokestinimo standartus ir minimaliuosius kovos su mokesčių bazės erozija ir pelno perkėlimu (BEPS) standartus; ES toliau remia LAK šalių kandidačių prisijungimą prie Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO)⁵ arba skatins jų narysę atitinkamuose tarptautiniuose ar daugiašaliuose forumuose.

Siūlomi pagrindiniai veiksmai

- Stiprinti ES ir CELAC dialogą: organizuoti reguliarius aukščiausiojo lygio susitikimus pakaitomis su užsienio reikalų ministrų susitikimais, taip pat sukurti ES ir CELAC nuolatinio koordinavimo mechanizmą.
- Stiprinti ES ir Karibų politinį angažavimąsi, be kita ko, su Karibų bendrija (CARICOM). ES ir Karibų vadovų susitikimas, kuris bus surengtas 2023 m. liepos 17–18 d. ES ir CELAC aukščiausiojo lygio susitikimo metu, bus svarbus ženklas, kurį papildys organizuosimi reguliariūs užsienio reikalų ministrų lygmens susitikimai.
- Pasirašyti ES ir Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno valstybių organizacijos (AKRVO) susitarimą ir siekti, kad būtų ratifikuotas ES ir Centrinės Amerikos asociacijos susitarimas.
- Vėl pradėti rengti dvišalius aukščiausiojo lygio susitikimus su strateginėmis partnerėmis Brazilija ir Meksika.

⁴ Aruba, Boneras, Kiurasao, Saba, Sint Eustatijus, Sint Martenas, Sen Bartelemi.

⁵ Argentina, Brazilija ir Peru.

- Kai tinkama, modernizuoti esamą politinių ir bendradarbiavimo susitarimų tinklą ir sukurti dvišalio politinio dialogo mechanizmus su šiuo metu jų neturinčiomis LAK šalimis.
- Stiprinti LAK ir ES atokiausių regionų, taip pat užjūrio šalių ir teritorijų (UŠT), esančių LAK regione, bendradarbiavimą bendrų interesų srityse.
- Glaudžiai bendradarbiauti su LAK šalimis rengiantis aukščiausiojo lygio susitikimui DVT klausimais ir Aukščiausiojo lygio susitikimui dėl ateities (2024 m.), siekiant, kad būtų toliau tinkamai įgyvendinama Darbotvarkė iki 2030 m. ir būtų priimtas transformatyvus ir perspektyvus „Paktas dėl ateities“.
- Rengti reguliarias ES ir GRULAC konsultacijas ir stiprinti koordinavimą, be kita ko, teikiant bendrus pasiūlymus pagrindinėse daugiašalėse institucijose ir įstaigose, nagrinėjant plataus užmojo mainų ir partnerystės konkrečiais klausimais galimybes.
- Stiprinti bendradarbiavimą siekiant naujo Pasaulinio finansinio pakto.
- Nustatyti galimybes abiem regionams remti vienas kito kvalifikuotus kandidatus į daugiašalių organizacijų vadovų postus.

2. Bendros ES ir LAK prekybos darbotvarkės stiprinimas

ES ir LAK prekybos ir investicijų ryšiai grindžiami **dvišalių ir regioninių prekybos susitarimų tinklu**, dėl kurio nuo 2018 m. abipusė prekyba padidėjo 40 proc.⁶. Šie susitarimai yra viena pagrindinių augimo varomųjų jėgų, nes jais suteikiama lengvatinė prieiga ir sukuriamą stabili tvaros prekybos sistema.

Prekybos susitarimais lengvinamas eksportas iš mažųjų ir vidutinių įmonių (MVI), skatinamas viešųjų pirkimų skaidrumas, stiprinama intelektinės nuosavybės apsauga, remiamos investicijos ir inovacijos. Prekybos susitarimais ir susijusiomis investicijomis abu regionai įvairina prekybą ir kuria tvarias tiekimo grandines, įskaitant švarios energijos ir svarbiausių žaliavų tiekimo grandines. Šiais susitarimais skatinamas darnus ir įtraukus vystymasis, suteikiama galimybė abiejų pusių pilietinei visuomenei išsakyti nuomonę ir sudaromos sąlygos skatinti pagarbą žmogaus ir darbuotojų teisėms, aplinkos apsaugai ir regioninei integracijai.

ES ir MERCOSUR susitarimo sudarymas yra ES prioritetą, nes tai sutelktų šiuos du regionus į abiem pusėms naudingą partnerystę, kuria būtų sukurta tolesnio augimo galimybių, remiamas darbo vietų kūrimas ir skatinamas darnus vystymasis.

ES ir **Čilė** baigė derybas dėl savo esamo susitarimo modernizavimo, pagerindamos galimybes patekti į viena kitos rinkas, nustatydamos plataus užmojo įsipareigojimus prekybos ir darnaus vystymosi srityje (be kita ko, lyčių lygybės ir tvarių maisto sistemų srityse) ir palengvindamos perėjimą prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir tvaraus žaliavų naudojimo.

Savo esamą susitarimą, siekdamas gilinti ir plėsti tarpusavio politinius ir ekonominius ryšius, modernizuoja ES ir **Meksika**. Be to, kad bus panaikinta dauguma likusių prekybos kliūčių,

⁶ ESTAT „Comext“ duomenys: visa prekyba 2018 m. – 209,44 mlrd. EUR, 2022 m. – 293,09 mlrd. EUR. Augimas – 39,9 proc.

užbaigus modernizavimą, be kita ko, bus sustiprinti ES ir Meksikos įsipareigojimai laikytis aukštų prekybos bei darnaus vystymosi standartų ir pagerintos investavimo sąlygos.

Kai visos ES valstybės narės ratifikuos susitarimus su **Centrine Amerika ir Kolumbija, Peru ir Ekvadoru**, reikėtų apsvarstyti galimybę sugriežtinti jų nuostatas dėl tvarumo. Šie du susitarimai padėjo didinti abiejų regionų tarpusavio prekybos ir investicijų aplinkos stabilumą, įvairinimą ir nuspėjamumą⁷. Jais taip pat sukurtos gerai veikiančios dialogo struktūros, skirtos darbo ir aplinkos klausimams aptarti ir spręsti. Naujojo ES ir AKRVO susitarimo ratifikavimas taip pat yra reikšmingas ES ir CARIFORUM ekonominės partnerystės susitarimui (EPS) kaip jo politinis pagrindas.

Siekiant realizuoti visą abiejų regionų prekybos susitarimų potencialą taip pat būtina nuosekliai dėti įgyvendinimo pastangas. Tam būtinas visų susijusių subjektų, įskaitant visų dydžių įmones ir pilietinę visuomenę, dalyvavimas. Su susitarimais susijusiu dialogu dėl žaliosios pertvarkos politikos turėtų būti padidintas prekybos indėlis siekiant tvarumo tikslų. Su CARIFORUM atliekant bendrą penkerių metų peržiūrą bus nustatytos praktinės išvados ir rekomendacijos, kaip geriau įgyvendinti susitarimą, padėti visapusiškai įgyvendinti visas pagrindines nuostatas ir išnaudoti visą susitarimo ekonominį potencialą.

ES toliau bendradarbiaus su LAK partnerėmis, kad padėtų **sudaryti sąlygas tvarioms investicijoms**, be kita ko, tokiais būdais kaip strategija „Global Gateway“ ir atvirų, stabilių ir nuspėjamų teisinių sistemų rėmimas, diskriminacinių kliūčių šalinimas bei investicijų lengvinimo įgyvendinimas.

Prekybos susitarimais prisidedama prie komercinės, skaidrios ir stabilios ES ir LAK šalių prekybos ir investicijų į žaliavas teisinės sistemos. Remdamasi su atskiromis LAK šalimis plėtojamomis partnerystėmis, ES bendradarbiaus su suinteresuotomis LAK partnerėmis, kad sukurtų tvarias tiekimo grandines stiprinti ir šaltinius įvairinti siekiantį pasaulinį Svarbiausiųjų žaliavų klubą, kuris suburtų išteklius naudojančias šalis ir daug išteklių turinčias šalis, kad jos kartu spręstų bendrus uždavinius⁸.

ES ir LAK yra suinteresuoti **tvirta, taisyklėmis pagrįsta prekybos tvarka ir reformuota Pasaulio prekybos organizacija (PPO)**, kurios ginčų sprendimo mechanizmas taikomas visoms – ir didelėms, ir mažoms – narėms. Abu regionai atlieka svarbų vaidmenį derybose dėl keliašalių, pvz., e. prekybos srities, iniciatyvų. ES skatins taikyti PPO investicijų palengvinimo susitarimą LAK šalyse ir remti jo taikymą; sudarius šį susitarimą bus toliau didinamos investicijos LAK šalyse.

Dėmesys ES ir LAK **tvarumo darbotvarkei** taip pat turėtų padėti drauge atsižvelgti į ES teisės aktų, visų pirma susijusių su Europos žaliuoju kursu (miškų naikinimo politika, pasienio anglies dioksido korekciniu mechanizmu ir kitomis priemonėmis, kuriomis skatinama žalioji pertvarka), ir teisės aktų, kuriais siekiama užtikrinti žmonių, gyvūnų ir augalų sveikatą, poveikį. Per diskusijas taip pat turėtų būti remiamas prekybos produktais, kuriems taikomi šie teisės aktai, lengvinimas.

⁷ Žr. Prekybos generalinio direktorato svetainėje paskelbtą prekybos susitarimų *ex post* vertinimą: https://policy.trade.ec.europa.eu/analysis-and-assessment/ex-post-evaluations_lt

⁸ „Saugus ir tvarus svarbiausiųjų žaliavų tiekimas remiant dvejopą pertvarką“ (COM(2023) 165, 2023 3 16).

Siūlomi pagrindiniai veiksmai

- Baigti ES ir Čilės pažangaus pagrindų susitarimo ir laikinojo laisvosios prekybos susitarimo pasirašymo procedūras ir pereiti prie jų ratifikavimo.
- Padaryti esminę pažangą siekiant pasirašyti ir ratifikuoti ES ir Meksikos bei ES ir MERCOSUR susitarimus.
- Baigti susitarimų su Centrine Amerika ir Kolumbija, Peru ir Ekvadoru ratifikavimo ES valstybėse narėse procesą ir kartu apsvarstyti tikslinius atnaujinimus.
- Užtikrinti veiksmingą visų ES ir Lotynų Amerikos bei Karibų partnerių prekybos susitarimų įgyvendinimą, be kita ko, teikiant techninę pagalbą ir dalyvaujant verslui.
- Baigti ES ir CARIFORUM ekonominės partnerystės susitarimo peržiūros procesą siekiant nustatyti veiklos priemonės, išvadas ir rekomendacijas, kad jis veiktų geriau.
- Aktyviau palaikyti dialogą dėl atitinkamos ES ir LAK žaliosios pertvarkos politikos ir kartu atsižvelgti į ES teisės aktų poveikį, be kita ko, teikiant paramą prekybai lengvinti.
- Stiprinti ES ir LAK bendradarbiavimą PPO, visų pirma dėl šios organizacijos reformos ir derybose dėl keliašalių susitarimų.
- Kartu su suinteresuotomis LAK šalimis kurti būsimą Svarbiausiųjų žaliavų klubą.

3. „Global Gateway“ ir parama partnerystėms siekiant teisingos žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos

ES ir LAK bendradarbiavimui reikia **novatoriškų metodų, grindžiamų lygiavertėmis partnerystėmis visais lygmenimis**. LAK regioną daugiausia sudaro vidutinių pajamų šalys ir jame gausu gamtos išteklių; tačiau išlieka didelė nelygybė ir struktūriniai iššūkiai⁹, kuriuos dar labiau didina sutampančios krizės. Kaip pagrindinė regiono rėmėja ir investuotoja, ES gali naudotis labai įvairiomis politikos ir kitomis priemonėmis¹⁰ ir remtis Europos komandos principu, pagal kurį, siekiant spręsti uždavinius ir pasinaudoti galimybėmis, sutelkiamos valstybės narės ir ES finansų įstaigos, ir dirbti su LAK, kad, vadovaujantis DVT būtų siekiama teisingos ir įtraukios žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos ir darnaus vystymosi.

Naudodamasi strategija „Global Gateway“¹¹, ES gali pritraukti **kokybiškų investicijų, kurios padėtų tenkinti LAK infrastruktūros poreikius**, remti žmogiškojo kapitalo plėtrą, įskaitant žmonių, ypač moterų, jaunimo ir pažeidžiamiausių asmenų, įgalėjimą, ir stiprinti palankią verslo bei reglamentavimo aplinką, kad būtų kuriama vietos pridėtinė vertė bei užtikrinamas ekonomikos augimas ir kokybiškų darbo vietų kūrimas. „Global Gateway“ yra **teigiamas ir vertybėmis grindžiamas investicinis pasiūlymas**, atitinkantis aukštus tarptautinius standartus. Pagal ją galima rinktis bendrą ekonominę, socialinę ir

⁹ 2022 m. 32,1 proc. LAK gyventojų (201 mln. žmonių) gyveno skurde, o 13,1 proc. (82 mln.) gyveno ypač dideliame skurde (ypač dideliame skurde gyvenančių žmonių padaugėjo 12 mln., palyginti su iki pandemijos buvusiu padėtimi 2019 m.).

¹⁰ Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“ (KVTBP „Globali Europa“) yra pagrindas regioninių ir subregioninių lygmenimis bendradarbiauti su visoms LAK šalimis siekiant remti žaliąją pertvarką pagal pavyzdines bendradarbiavimo programas, tokias kaip EUROCLIMA+, Amazonės baseino programa ar ES ir Karibų atsparumo didinimo priemonė.

¹¹ Strategija „Global Gateway“ (JOIN(2021) 30 *final*, 2021 12 1).

reglamentavimo trajektoriją, grindžiamą į žmogų orientuotu požiūriu ir tvarumo, atvirumo, įtraukumo, atskaitomybės bei pagarbos pagrindinėms teisėms principais.

„Global Gateway“ konkrečiais projektais paskatins ir pritrauks privačiojo sektoriaus investicijų. LAK turi tvirtą pagrindą bendradarbiavimui pagal „Global Gateway“: jau yra reikšmingų ES investicijų ir abu regionai turi bendromis vertybėmis grindžiamas politikos darbotvarkes. Todėl „Global Gateway“ investicijų darbotvarkėje bus nustatytos **sąžiningos žaliųjų ir skaitmeninių investicijų galimybės** LAK šalyse, kurioms bus naudinga atvira ir nediskriminacinė prekybos ir investicijų susitarimais sukurta aplinka.

a. Bendradarbiavimas siekiant sąžiningos žaliosios pertvarkos

Kritiška klimato padėtis yra egzistencinis iššūkis žmonijai. ES ir LAK gali svariai prisidėti prie pasaulinių bendradarbiavimo pastangų sprendžiant šį uždavinį.

LAK regionas turi **unikalų potencialą**, kurį sudaro jo biologinė įvairovė, gamtos ištekliai, tvari atsinaujinančiųjų išteklių energija, žemės ūkio produkcija ir strateginės svarbiausios žaliavos. Šiame regione, ypač Amazonijoje, yra 50 proc. mūsų planetos biologinės įvairovės išteklių, kurie yra gyvybiškai svarbūs jos ekologiškai pusiausvyrai.¹² Regionas yra labai svarbus siekiant pasaulinių klimato ir aplinkos tikslų, įskaitant Paryžiaus susitarimo, Kunmingo ir Monrealio pasaulinės biologinės įvairovės strategijos, Atvirųjų jūrų sutarties dėl nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančių rajonų jūrų biologinės įvairovės (BBNJ) ir rezoliucijos dėl pasaulinio susitarimo dėl taršos plastikų įgyvendinimą.

Bendradarbiavimas siekiant **neutralaus poveikio klimatui, švarios ir gamtai palankios ekonomikos** turi didelį potencialą. Abu regionai yra įsipareigoję saugoti biologinę įvairovę, sustabdyti miškų naikinimą, skatinti žiediškesnę ekonomiką, gerinti atliekų tvarkymą ir vandentvarką, didinti išteklių našumą, kovoti su tarša¹³ ir investuoti į atsparumą klimato kaitai.

Siekdami šių tikslų ES ir LAK turėtų stiprinti savo partnerystę **žaliosios pertvarkos srityje**, be kita ko, investicijomis pagal strategiją „Global Gateway“, intensyvindami dialogą ir bendradarbiavimą politikos ir reglamentavimo sistemų klausimais, įgyvendindami prekybos susitarimus ir skatindami santykius su regioninėmis organizacijomis¹⁴. ES bendradarbiaus su LAK partnerėmis jos teisės aktų ir priemonių, kuriais įgyvendinamas Europos žaliasis kursas, poveikio klausimais.

Energetikos sektoriuje LAK tenka didžiausia atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalis bendroje elektros energijos gamyboje pasaulyje – 2021 m. ji sudarė 61 proc¹⁵. Keliose srityse galima bendradarbiaujant mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro, didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių plėtotę¹⁶ ir energijos vartojimo efektyvumą (įskaitant energijos taupymą). Be to, investicijomis pagal strategiją „Global Gateway“ padedama

¹² UNEP (2016) „Biodiversity in Latin America and the Caribbean“.

¹³ Pavyzdžiui, Brazilija atnaujina Amazonės fondo veiklą, kad remtų darnų vystymąsi, miškų apsaugą ir žmogaus teises.

¹⁴ Tokiomis kaip Amazonės sutarties bendradarbiavimo organizacija.

¹⁵ EBPO, ECLAC, Europos Komisija, CAF (2022) „Latin American Economic Outlook 2022: Towards a green and just transition“

¹⁶ Įskaitant vandens, vėjo ir saulės išteklius, taip pat suteikiančius galimybių gaminti vandenilį iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių kaip energijos nešiklį.

užtikrinti saugų įperkamos ir švarios energijos tiekimą. Yra galimybių bendrai investuoti į elektromobilumą, plėtoti saugų ir tvarų oro susisiekimą ir modernizuoti viešojo transporto sistemas bei infrastruktūrą, užtikrinant didesnę jų švarumą, novatoriškumą ir efektyvesnę energijos naudojimą.

Be to, ES ir LAK regionas toliau stiprina savo bendradarbiavimą energetikos srityje ir su energija susijusiais klausimais tiek dvišaliu pagrindu, tiek daugiašaliuose forumuose¹⁷, be kita ko, pagal susitarimo memorandumus dėl žaliosios pertvarkos, įskaitant vandenilį¹⁸.

Kelios LAK šalys yra labai pažeidžiamos dėl klimato kaitos, todėl ES toliau remia veiksmingas nacionalines prisitaikymo prie klimato kaitos strategijas ir, remdamasi esamomis iniciatyvomis, dvišaliu regionų lygmeniu teikia paramą bendruomenėms, kad būtų galima išvengti žalos dėl gamtinių pavojų¹⁹. ES tebėra pasiryžusi toliau remti **pasirengimo nelaimėms** programas, taip pat apskritai aktyviau bendradarbiauti nelaimių rizikos valdymo srityje ir dalytis geriausia patirtimi.

Glaudžiau bendradarbiaujant su LAK dėl veiksmingo **JT jūrų teisės konvencijos** ir jos įgyvendinimo susitarimų įgyvendinimo būtų sudarytos sąlygos tvariai valdyti vandenynus, įskaitant reprezentatyvios saugomų jūrų teritorijų Antarktyje sistemos sukūrimą, BBNJ įgyvendinimą ir laivybos saugą. Tvirtesnis bendradarbiavimas reikalingas ir kovojant su neteisėta, nedeklaruojama ir neregamentuojama žvejyba, taip pat regioninėse bei daugiašalėse organizacijose, kurių veikla susijusi su vandenynais, įskaitant žuvininkystę, ir siekiant plėtoti mokslines žinias bei rekomendacijas.

LAK regione kuriamas pagrindas **tvaraus finansavimo taksonomijai** – tai, kaip ir patikimų žaliųjų obligacijų sistemų kūrimas, yra svarbu siekiant remti pastangas didinti regioninę ir pasaulinę sąveikumą ir pritraukti tarptautinius investuotojus.

Parama **priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo** politikai visame pasaulyje, ypač pagrindinėse teršėjose, yra prioritetas, kad iki 2050 m. visame pasaulyje būtų neutralizuotas poveikis klimatui. ES jau ilgą laiką remia anglies dioksido apmokestinimo politiką. Sprendžiant iš teršalų išmetimo padėties LAK regione, yra aiškus interesas bendromis jėgomis telkti dėmesį į švelninimo priemones žemės ūkio, transporto, miškininkystės ir energetikos srityse.

Perėjimui prie žaliosios ekonomikos spartėjant prognozuojama, kad **svarbiausiųjų žaliavų** paklausa eksponentiškai didės. Ilgalaiškės galimybės naudotis saugiu ir tvariu tiekimu tampa bendru pasaulio bendruomenės iššūkiu. LAK regione gausu svarbiausiųjų žaliavų ir jis atliks esminį vaidmenį užtikrinant laiku vykdomą pertvarką, kuri pagerins regiono gamybos bei eksporto pajėgumus ir dėl kurios, naudojantis inovacijomis ir technologijomis bei laikantis aukštų aplinkos, socialinių ir valdymo standartų, bus padidinta gamtos išteklių vertė²⁰.

Abiem regionams būtų naudinga glaudesnis bendradarbiavimas, dialogas, įvairinimas ir investavimas siekiant tenkinti didėjančią paklausą, užtikrinti patikimas galimybes naudotis

¹⁷ Pavyzdžiui, OLADE (Lotynų Amerikos energetikos organizacija).

¹⁸ Skatinama plėtoti taisyklėmis grindžiamas, skaidrias ir neiškraipytas pasaulines vandenilio rinkas remiantis patikimais tarptautiniais standartais ir sertifikavimo schemomis, be kita ko, pasitelkus Europos vandenilio banką.

¹⁹ Tokiomis kaip Karibų nelaimių rizikos mažinimo programa ir ES ir LAK dialogas dėl gamtos gaisrų valdymo.

²⁰ Pavyzdžiui, vien Argentinoje, Bolivijoje ir Čilėje yra 60 proc. visų žinomų ličio rezervų.

ištekliais, didinti ir gerinti vertės grandinių atsparumą ir užtikrinti aukštus aplinkos ir socialinius standartus. Remdamasi 2023 m. komunikatu dėl svarbiausių žaliavų²¹, ES sieks abipusiai naudingų strateginių partnerysčių, siekdama tvariai skatinti LAK šalių ekonominę vystymąsi ir remti vertės grandinės kūrimą.

ES ir LAK turėtų bendradarbiauti dvišaliu ir daugiašaliu pagrindu, kad būtų visapusiškai ir greitai įgyvendintas Paryžiaus susitarimas, Kunmingo ir Monrealio pasaulinė biologinės įvairovės strategija ir BBNJ sutartis.

Siūlomi pagrindiniai veiksmai, be kita ko, pagal strategiją „Global Gateway“

- Bendromis jėgomis skatinti įgyvendinti žaliųjų investicijų projektus²² pagal strategijos „Global Gateway“ investicijų darbotvarkę ir stiprinti bendradarbiavimą pagal regionines Europos komandos iniciatyvas²³.
- Aktyviau kovoti su miškų ir biologinės įvairovės nykimu ir miškų alinimu, visų pirma Amazonijoje ir penkiuose didžiuosiuose Mezoamerikos miškuose, įgyvendinant specialias Europos komandos iniciatyvas.
- Sudaryti susitarimo memorandumus energetikos srityje ir tirti abipusiai naudingų partnerysčių galimybes, kaip numatyta naujojoje ES svarbiausių žaliavų strategijoje.
- Stiprinti dialogą rengiant reguliarius dvišalius regionų ministrų susitikimus ir dialogus aplinkos ir klimato kaitos klausimais; tirti galimybes pradėti dialogą energetikos pertvarkos klausimais ir aktyviau palaikyti dvišalius dialogus klimato, aplinkos ir energetikos klausimais.
- Stiprinti bendradarbiavimą siekiant plataus užmojo rezultatų būsimose – visų pirma Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos ir Biologinės įvairovės konvencijos – Šalių konferencijose.
- Skatinti kurti sąveikias tvaraus finansavimo sistemas, įskaitant taksonomijas, ir plėtoti žaliųjų obligacijų rinkas siekiant pritraukti investuotojus ir remti perėjimą prie mažo anglies dioksido technologijų ekonomikos.
- Plėtoti bendradarbiavimą žiedinės ekonomikos klausimais²⁴ atitinkamuose forumuose, įskaitant G20 ir JT Aplinkos agentūrą.
- Skatinti mainus ir veiksmus siekiant pereiti prie žaliosios energetikos, įskaitant vandenilį iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių.
- Sudaryti ES ir LAK kompetentingų įstaigų susitarimo memorandumus dėl bendradarbiavimo pasirengimo nelaimėms ir nelaimių rizikos valdymo srityse²⁵.

²¹ „Saugus ir tvarus svarbiausių žaliavų tiekimas remiant dvejetainę pertvarką“ (COM(2023) 165, 2023 3 16).

²² Pavyzdžiui, vandenilio iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybos Čilėje, Argentinoje, Urugvajuje ir darnaus judumo mieste Dominikos Respublikoje projektus.

²³ Pavyzdžiui, pagal Europos komandos iniciatyvą dėl žaliosios pertvarkos.

²⁴ Pavyzdžiui, LAK žiedinės ekonomikos koalicija, Pasaulinis žiedinės ekonomikos ir efektyvaus išteklių naudojimo aljansas.

²⁵ Įskaitant Nelaimių prevencijos koordinavimo centrą Centrinėje Amerikoje (CEPREDENAC), Karibų ekstremaliųjų situacijų valdymo agentūrą (CDEMA), Andų nelaimių prevencijos ir priežiūros komitetą (CAPRADE) ir Ministrų ir aukštų pareigūnų susitikimą dėl integruoto nelaimių rizikos valdymo (RMAGIR).

- Stiprinti veiksmus, susijusius su skaitmenine pertvarka ir bendradarbiavimu ankstyvojo perspėjimo ir stebėsenos sistemų, skirtų miškų alinimui ir naikinimui bei gamtos gaisrams, srityje²⁶.

b. Jėgų suvienijimas siekiant įtraukios ir į žmogų orientuotos skaitmeninės transformacijos

ES ir LAK yra suinteresuoti vykdyti skaitmeninę politiką, kuri **įgalina žmones ir įmones** siekti į žmogų orientuotos, tvarios ir klestinčios skaitmeninės ateities. Atsižvelgiant į ES skaitmeninės politikos kelrodžio²⁷ tikslą steigti tarptautines skaitmenines partnerystes, siekiant plėtoti dvišalį regionų dialogą ir bendradarbiavimą visais skaitmeniniais klausimais, 2023 m. kovo mėn. pradėjo veikti **ES ir LAK skaitmeninis aljansas** – bendromis vertybėmis ir principais grindžiama neoficiali sistema²⁸. Šio aljanso pagrindą sudaro keli pavyzdiniai projektai, įgyvendinami laikantis Europos komandos principo²⁹, ir jis papildo skaitmeninės politikos dialogus su atskiromis šalimis.

Skaitmeninė transformacija ir junglumas yra pagrindiniai regiono iššūkiai. Naudodamasis „Global Gateway“ aljansas skatins investicijas į saugios ir atsparios skaitmeninės infrastruktūros diegimą ir padės partneriams panaikinti skaitmeninį atotrūkį, be kita ko, teikiant viešąsias paslaugas, tokias kaip švietimas ir sveikatos priežiūra. Norint pasiekti šį tikslą, bus svarbu, kad Europos finansų įstaigos, visų pirma Europos investicijų bankas, aktyviau dalyvautų skaitmeninio junglumo srityje.

Siekiant didinti skaitmeninį suderinamumą svarbus **dialogas reguliavimo klausimais**. Abu regionai regioniniu ir dvišaliu lygmeniu bendradarbiaus bendrų interesų srityse, įskaitant saugų 5G diegimą, skaitmeninių rinkų ir paslaugų reguliavimą, dirbtinio intelekto (DI) naudojimą visuomenės labui, našiąją kompiuteriją, duomenų valdymą ir kibernetinį saugumą.

Dar viena sritis, kurioje konvergencija gali būti naudinga šiems dviem regionams, yra nemokamų ir saugių **duomenų srautų** skatinimas. Tai apima aktyvų bendradarbiavimą su partnerėmis siekiant išvados dėl tinkamumo, kaip tai jau daroma su kai kuriomis LAK šalimis. Tokiomis priemonėmis galima padidinti prekybos susitarimų teikiamą naudą ir paskatinti bendradarbiavimą kitose srityse, pavyzdžiui, mokslinių tyrimų ar teisėsaugos bendradarbiavimo. Kadangi keletas regiono partnerių priėmė arba įgyvendina šiuolaikinius duomenų apsaugos įstatymus, tai suteikia naujų galimybių lengvinti duomenų srautus. Abu regionai turėtų aktyviau palaikyti dialogą su regioninėmis organizacijomis ir tinklais, kurie atlieka vis svarbesnį vaidmenį nustatant bendrus duomenų apsaugos standartus.

ES ir LAK turėtų suvienyti jėgas, kad jų skaitmeninės transformacijos vizija būtų propaguojama **daugiašaliuose forumuose**³⁰, visų pirma vadovaujantis Europos deklaracija

²⁶ Kaip Europos komandos iniciatyvoje dėl Amazonės baseino.

²⁷ „2030 m. skaitmeninės politikos kelrodis: Europos skaitmeninio dešimtmečio kelias“ (COM(2021) 118 *final*, 2021 3 9).

²⁸ Tai atsispindi Iberoamerikos skaitmeninių teisių ir principų chartijoje, kurios vertybės iš esmės dera su Europos deklaracija dėl skaitmeninių teisių ir principų.

²⁹ Dvišalio regionų skaitmeninės politikos dialogo pradžia, programos BELLA plėtra (BELLA II), regioninės „Copernicus“ strategijos įgyvendinimas, taip pat ES ir LAK verslumo ir inovacijų skatinimo iniciatyva „Digital Accelerator“.

³⁰ Be kita ko, įgyvendinant PPO Bendro pareiškimo dėl e. prekybos iniciatyvą.

dėl skaitmeninio dešimtmečio skaitmeninių teisių ir principų³¹, eLAC 2024 m. skaitmeninė darbotvarkė³² ir Deklaracija dėl interneto ateities³³. Ši skaitmeninė transformacija taip pat turėtų būti panaudota gerinant skaitmeninius – visų pirma jaunimo ir vaikų – įgūdžius.

Bendradarbiavimo galimybių yra ir **kosmoso** srityje. Kosmoso technologijomis pagrįsti duomenys, paslaugos ir taikomosios programos gali padėti įgyvendinti su žaliąja bei skaitmenine pertvarka ir tvariu ekonomikos augimu susijusius tikslus. 2021 m. CELAC susitarė įsteigti Lotynų Amerikos ir Karibų kosmoso agentūrą (toliau – ALCE), kuriai galėtų būti naudingos Europos ekspertinės žinios daugiašalio kosmoso sektoriaus valdymo srityje. Jau bendradarbiaujama pagal ES Žemės stebėjimo programą „Copernicus“, taip pat yra galimybių daugiau bendradarbiauti pagal „Copernicus“ ir ES palydovinės navigacijos programą GALILEO. Abu regionai turėtų stiprinti tolesnį bendradarbiavimą kuriant pagalbines informacines sistemas įrodymais grindžiamai politikai ir prisitaikymo priemonėms, be kita ko, nelaimių valdymo srityje.

Siūlomi pagrindiniai veiksmai, be kita ko, pagal strategiją „Global Gateway“

- Bendromis jėgomis vystyti strategijos „Global Gateway“ investicijų darbotvarkės investicijų projektus siekiant įtraukios skaitmeninės pertvarkos³⁴.
- Plėtoti bendrus veiksmus³⁵ įgyvendinant ES ir LAK skaitmeninį aljansą, stiprinti regioninius ir dvišalius dialogus skaitmeninės politikos klausimais ir skatinti reglamentavimo konvergenciją.
- Daryti pažangą ilginant povandeninį optinį skaidulinį kabelį BELLA (BELLA II), kad jis pasiektų Centrinę Ameriką ir Karibus³⁶.
- Taikyti regioninę „Copernicus“ strategiją, apimančią du regioninius „Copernicus“ duomenų centrus Panamoje ir Čilėje.
- Apsvarstyti naujus sprendimus dėl tinkamumo su LAK šalimis ir kitus susitarimus, kuriais siekiama užtikrinti nemokamą ir saugų keitimąsi asmens duomenimis.
- Skatinti ES ir ALCE ryšius ir paramą, kad būtų bendradarbiaujama veiklos kosmose klausimais ir prisidedama prie taikaus ir tvaraus kosminės erdvės naudojimo.

c. Tvaraus ekonomikos augimo skatinimas žmogaus socialinės raidos labui

Žmonės abiejose Atlanto vandenyno pusėse siekia gyventi **įtraukioje ir klestinčioje visuomenėje**, kurioje nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje. COVID-19 pandemija ir Rusijos

³¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023C0123\(01\)&from=LT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023C0123(01)&from=LT)

³² <https://www.cepal.org/en/projects/digital-agenda-latin-america-and-caribbean-elac2024>

³³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/lt/library/declaration-future-internet>

³⁴ Tokius kaip skaitmeninės ekonomikos dokumentų rinkinys, kuriuo remiamas taikos procesas Kolumbijoje, 5G diegimas Dominikos Respublikoje, Amazonijos junglumas Brazilijoje ir skaitmeninio junglumo iniciatyvos Jamaikoje bei Kosta Rikoje.

³⁵ Įskaitant programos BELLA ir jos naudojimo atvejų plėtrą, taip pat regioninės „Copernicus“ strategijos taikymą.

³⁶ Pirmajame BELLA etape buvo įdiegta tiesioginė optinio skaidulinio kabelio jungtis tarp Europos ir Brazilijos, Argentinos, Čilės, Ekvadoro bei Panamos. Projektu BELLA II siekiama pailginti jungtį pasiekiant Peru, Kosta Riką, Gvatemalą, Salvadorą, Hondūrą, Dominikos Respubliką ir Trinidadą ir Tobagą.

agresijos karas prieš Ukrainą padidino esamas struktūrines problemas ir nelygybę ir lėmė skurdo, įsiskolinimo ir maisto stygiaus didėjimą³⁷.

Abiem regionams naudinga aktyviau dėti bendras pastangas siekiant **tvirto ir tvaraus atsigavimo**, kuriuo būtų skatinama lygybė ir socialinė įtrauktis. ES ir LAK turėtų aktyviau bendradarbiauti siekdami spręsti nuolatinės makroekonominės problemas, įvairinti ir modernizuoti ekonomiką bei didinti savo atsparumą būsimiems sukrėtimams.

ES gali prisidėti prie LAK ekonominės veiklos **įvairinimo** pereinant prie didesnės pridėtinės vertės sektorių, išnaudojant besiformuojančios žaliosios, mėlynosios, kūrybinės ir skaitmeninės ekonomikos potencialą. Aktyvesnis politikos dialogas, sustiprinta ES ir LAK prekybos darbotvarkė ir strategija „Global Gateway“ gali padėti didinti tvarias dvišales regionų investicijas ir plėtoti atsparias tiekimo grandines, teikiančias naudos žmonėms. Svarbūs tikslai yra našumo didinimas, inovacijų diegimas ir darbo vietų kūrimas, ypač LAK mažosiose ir vidutinėse įmonėse (MVI), pažangiosios specializacijos ir inovacijų politikos skatinimas, perėjimas prie žiedinių ir tvarių gamybos ir vartojimo sistemų, taip pat tvarios ir prie miškų naikinimo neprisidedančios vertės grandinės.

Pastaraisiais metais LAK nemažai pasiekė inovacijų srityje – vis daugiau Lotynų Amerikos įmonių įgyja vieneragio statusą³⁸. Aukštojo mokslo institucijos atlieka svarbų vaidmenį visų pirma remdamos inovacijas bei verslumą savo aplinkinėse bendruomenėse, užmegzdamos ryšius su vietos verslininkais, MVI, mokslo tiriamosiomis įstaigomis ir pilietine visuomene.

Laikantis pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas³⁹ ir siekiant rasti ir įgyvendinti sąžiningai dvejopai pertvarkai reikalingus sprendimus, svarbus sustiprintas bendradarbiavimas **mokslinių tyrimų ir inovacijų** srityse, be kita ko, visapusiškai naudojantis galimybėmis pagal programą „Europos horizontas“⁴⁰. ES ir CELAC strateginėmis mokslinių tyrimų ir inovacijų veiksmų gairėmis⁴¹ grindžiamas tyrėjų judumo didinimas, taip pat bendradarbiavimas tokiose srityse kaip vandenynų tyrimai, žiedinė ekonomika, švari energija, mokslinių tyrimų infrastruktūra, biologinė įvairovė ir vakcinų bei vaistų prieinamumas⁴².

Bendras prioritetas yra **žmogaus socialinė raida**. Ateityje turėtų būti spartinamas bendras darbas siekiant skatinti socialinę sanglaudą ir mažinti nelygybę, daugiau dėmesio skiriant ekonominiam įgalėjimui, taip pat moterų, jaunimo, čiabuvių tautų, LGBTIQ+ asmenų ir neįgaliųjų įtraukčiai. Siekiant suteikti galimybių visiems, bus itin svarbu bendradarbiauti vaikų ir jaunuolių galimybių gauti kokybiškas švietimo paslaugas, profesinio rengimo ir įgūdžių ugdymo, atsižvelgiant į užimtumo poreikius, srityje.

³⁷ Remiantis ECLAC (2021, 2022), LAK yra regionas su didžiausia išorės skola, palyginti su BVP (56,3 proc.), ir didžiausiomis išorės skolos tvarkymo išlaidomis, palyginti su eksportu ir augimu (59 proc.). 2020 m. neprievalgis regione pasiekė 9,1 proc., t. y. šiame regione nuo 2005 m. neregėtą lygį.

³⁸ <https://www.bbva.com/en/latin-americas-roadmap-to-innovation-the-most-enterprising-cities>

³⁹ Komunikatas dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas „Europos tarptautinio bendradarbiavimo kintančiame pasaulyje strategija“ (COM(2021) 252 *final*, 2021 5 18).

⁴⁰ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_lt

⁴¹ https://commission.europa.eu/system/files/2021-07/eu-celac_strategic-roadmap-2021-2023.pdf (bus vyresniųjų pareigūnų peržiūrėtos ir atnaujintos 2024 m.)

⁴² Komunikatas dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas „Europos tarptautinio bendradarbiavimo kintančiame pasaulyje strategija“ (COM(2021) 252 *final*, 2021 5 18).

Abu regionai turėtų teikti pirmenybę standartams, **įmonių socialinei atsakomybei** ir atsakingam verslo elgesiui. ES ir jos valstybės narės gali dalytis savo patirtimi, susijusia su socialinės apsaugos sistemų stiprinimu ir veiksmingo socialinio ir trišalio dialogo skatinimu. ES toliau bendradarbiaus su LAK partnerėmis siekdama, kad prekybos susitarimais būtų naudojamos kaip tvarios ir įtraukios ekonominės plėtros priemonės.

Bendros pastangos plėtoti bendros sveikatos koncepcijos veiksmus ir stiprinti **sveikatos saugumą** įgijo didesnę reikšmę pagal naująją ES visuotinės sveikatos strategiją⁴³. Pavyzdžiui, ES ir LAK partnerystė vakcinų, vaistų gamybos, sveikatos technologijų kūrimo ir sveikatos sistemų stiprinimo srityje Lotynų Amerikoje⁴⁴ papildomos ir stiprinamos regioninės pastangos, visų pirma pagal CELAC savarankiškumo sveikatos srityje planą⁴⁵.

Abu regionai, kaip svarbūs maisto gamintojai, yra atsakingi už **pasaulio apsirūpinimo maistu saugumą**⁴⁶. Siekiant sumažinti gamybos sistemų pažeidžiamumą dėl su klimatu susijusių ir kitokių sukrėtimų ir kuo labiau sumažinti neigiamą poveikį planetos ekosistemoms, abu regionai turėtų aktyviau bendradarbiauti tvarių maisto sistemų, be kita ko, atsparumo antimikrobinėms medžiagoms, pesticidų naudojimo, dirvožemio sveikatos, gyvulių išmetamų dujų, agrarinės miškininkystės ir maisto atliekų srityse.

Siūlomi pagrindiniai veiksmai, be kita ko, pagal strategiją „Global Gateway“

- Bendromis jėgomis plėtoti strategijos „Global Gateway“ investicijų darbotvarkės investicijų projektus siekiant remti tvarų ekonomikos augimą žmogaus socialinės raidos labui⁴⁷.
- Sutelkti regioninę Europos komandos iniciatyvą dėl įtraukios visuomenės, įskaitant naują sustiprintą programą „EUROsociAL“, kuri apima ir švietimą, taip pat konkrečių šalių Europos komandos iniciatyvas, skirtas socialinei įtraukčiai didinti, ypatingą dėmesį skiriant moterims ir jaunimui.
- Skatinti naudoti programą „Erasmus+“ ES ir LAK akademiniame bendradarbiavime aukštojo mokslo ir profesinio mokymo srityje ir priemonę SOCIEUX+ socialinės apsaugos, darbo teisių ir užimtumo srityse.
- Kartu plėtoti tolesnius sveikatos srities ES ir LAK partnerystės veiksmus, įskaitant paramą strategijos „Global Gateway“ investicijoms, *inter alia*, į vakcinų bei vaistų gamybą, e. sveikatą, sveikatos technologijas ir sveikatos priežiūros sistemų stiprinimą.
- Didinti LAK dalyvavimą programoje „Europos horizontas“ ir dirbti siekiant surengti ES ir LAK mokslinių tyrimų ir inovacijų srities ministrų susitikimą.

⁴³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_22_7153

⁴⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lt/ip_22_3890

⁴⁵ <https://www.cepal.org/en/publications/47253-plan-self-sufficiency-health-matters-latin-america-and-caribbean-lines-action-and>

⁴⁶ LAK regionui tenka 14 proc. pasaulinės maisto gamybos ir 45 proc. grynosios tarptautinės prekybos žemės ūkio maisto produktais. Žemės ūkio maisto sistemoms LAK šalyse tenka beveik pusė viso užimtumo ir 30–40 proc. BVP (FAC, 2021 m.).

⁴⁷ Pavyzdžiui, skirtus sveikatos priežiūros sistemos atsparumui Barbadosė ir Meksikoje ir vandens bei sanitarijos valdymui Ekvadore ir Gvatemaloje.

- Aktyviau vykdyti mainus makroekonominių pokyčių tema ir tinkamas politikos strategijas siekiant užtikrinti stiprų, tvarų, subalansuotą ir įtraukų visuotinį ekonomikos augimą.
- Intensyviau vykdyti su pažangiąja specializacija ir vietos poreikiais grindžiama inovacijų politika susijusią bendradarbiavimo veiklą.

4. Jėgų suvienijimas teisingumo ir piliečių saugumo labui ir siekiant kovoti su tarptautiniu organizuotu nusikalstamumu

ES ir LAK turi bendrą su **saugumu ir teisingumu** susijusių uždavinių, dėl kurių reikia stiprinti dvišalę regionų partnerystę ir bendradarbiavimą visais lygmenimis. Saugumas yra didelė problema LAK valstybių piliečiams: organizuotas nusikalstamumas, įskaitant prekybą žmonėmis, visų pirma moterimis ir vaikais, neteisėtą prekybą narkotikais ir ginklais, neteisėtą prekybą laukiniais augalais bei gyvūnais ir mediena, taip pat korupciją, finansinius nusikaltimus ir aplinkos bei kibernetinius nusikaltimus, tebekelia klastingų grėsmių žmonėms, visuomenei ir ekonomikai.

LAK šalys keičia požiūrį į saugumo problemų sprendimą, vis labiau orientuodamosi į prevencinius metodus, kaip antai policijos ir teismų reformas, bendruomeniškumu ir artumu pagrįstą policijos darbą, jaunimo smurto ir smurto dėl lyties mažinimą. Tai dera su žmogiškojo saugumo koncepcija ir ES požiūriu į piliečių saugumą. Yra galimybių ES ir LAK bendradarbiauti, kovą su nusikalstamumu derinant su prevencijos perspektyva, pagrįsta esminių nusikalstamumo priežasčių šalinimu.

Dvišalės regionų politikos iniciatyvos ir programos jau sudaro tvirtą pagrindą, galintį palengvinti bendradarbiavimą kovoje su tarptautiniu organizuotu nusikalstamumu, stiprinant teisingumo bei saugumo institucijų ryšius, paremtus teisinės valstybės principu ir pagrindinių teisių aukšto lygio apsauga, įskaitant duomenų apsaugą. Programų ir Europos komandos iniciatyvų stiprinimas labai padės praktiškai įgyvendinti ES ir LAK bendradarbiavimą šioje srityje, stiprinant institucinius gebėjimus ir skatinant laikytis bendrų standartų. Kitas labai svarbus mūsų bendros teisingumo ir saugumo darbotvarkės elementas būtų susitarimų su LAK šalimis dėl bendradarbiavimo su Eurojustu ir Europolu sudarymas ir tokio bendradarbiavimo tvarkos nustatymas⁴⁸.

ES taip pat turėtų sustiprinti savo **bendradarbiavimą su regioninėmis organizacijomis**, tokiomis kaip AMERIPOL, kurios atlieka vis svarbesnį vaidmenį nustatant bendrus principus ir požiūrius. Kad būtų palengvintas tarptautinis teisminis ir teisėsaugos bendradarbiavimas, abu regionai turėtų skatinti ratifikuoti ir įgyvendinti atitinkamas tarptautines konvencijas.

Siūlomi pagrindiniai veiksmai

- Stiprinti ES ir LAK partnerystę teisingumo ir saugumo srityse, remiantis programomis⁴⁹ bei regionine Europos komandos iniciatyva.

⁴⁸ Taryba leido pradėti derybas dėl Eurojusto bendradarbiavimo susitarimų su Argentina, Brazilija ir Kolumbija ir suteikė leidimą pradėti derybas dėl Europolo bendradarbiavimo susitarimų su Bolivija, Brazilija, Ekvadoru, Meksika ir Peru.

⁴⁹ Visų pirma „El PACCTO 2.0“, COPOLAD, EUROFRONT ir Pasauline neteisėtų srautų programa.

- Remti tolesnį gebėjimų stiprinimą ir bendradarbiavimą su Lotynų Amerikos vidaus saugumo komitetu (CLASI) ir Šiaurės ir Pietų Amerikos policijos bendruomene (AMERIPOL).
- Toliau plėtoti abiejų regionų glaudų bendradarbiavimą narkotikų politikos klausimais ir dėti daugiau pastangų mažinti narkotikų paklausą ir pasiūlą, be kita ko, palaikant aukšto lygio dialogą naudojantis ES ir CELAC kovos su narkotikais koordinavimo ir bendradarbiavimo mechanizmu ir didinant logistikos centrų atsparumą.
- Dėti daugiau pastangų užkirsti kelią prekybai žmonėmis ir su ja kovoti, taip pat apsaugoti ir remti šio nusikaltimo aukas.
- Aktyvinti bendradarbiavimą tarp turto susigrąžinimo tarnybų ir finansinės žvalgybos padalinių, lengvinant keitimąsi informacija.
- Sudaryti tolesnius tarptautinius susitarimus ir parengti darbo tvarkos susitarimus su Europolu ir Eurojustu.
- Stiprinti bendradarbiavimą kibernetinio saugumo ir kibernetinių nusikaltimų ekspertinių žinių srityje siekiant remti Lotynų Amerikos ir Karibų šalis, be kita ko, pasitelkiant Dominikos Respublikoje veikiančią regioninę Kibernetinio saugumo kompetencijos centrą (LAC4).

5. Bendradarbiavimas siekiant skatinti taiką ir saugumą, demokratiją, teisinę valstybę, žmogaus teises ir humanitarinę pagalbą

Demokratija ir žmogaus teisės yra ES ir LAK partnerystės pagrindas. ES bendradarbiauja su LAK siekdama apsaugoti ir skatinti žmogaus teises – pilietines, politines bei ekonomines, socialines ir kultūrinės – įvairiais mechanizmais, įskaitant dvišalius dialogus, pilietinės visuomenės gebėjimų stiprinimą ir švietimą⁵⁰. Abiejuose regionuose yra įsipareigota stiprinti daugiašalę žmogaus teisių sistemą ir bendradarbiauti regioniniu lygmeniu.

ES ir LAK turėtų intensyvuoti savo dialogą ir bendradarbiavimą kovodami su diskriminacija, skatindami lyčių lygybę ir užtikrindami vaiko teises, taip pat pažeidžiamų asmenų, mažumų, čiabuvių, LGBTIQ+ asmenų, neįgaliųjų, migrantų ir pabėgėlių, nuo konfliktų ir smurto nukentėjusių žmonių teises.

Reikėtų daugiau dėmesio skirti žmogaus teisių gynėjų ir žurnalistų apsaugai, taip pat naujiems skaitmeninių technologijų keliamiems iššūkiams, be kita ko, didinant skaitmeninį raštingumą ir gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis. Kai kuriose šio regiono dalyse ypač didelę grėsmę patiria aplinkos teisių gynėjai. ES ir LAK turi bendrą moterų lygybės visuomenėje viziją ir turėtų suvienyti jėgas siekdami propaguoti šią viziją ir panaikinti smurtą dėl lyties.

Itin svarbi bendra užduotis bus stiprinti demokratiją, įskaitant atskaitomybę, rinkimų atsparumą, pagarbą teisinės valstybės principui ir teismų nepriklausomumą, taip pat stiprinant atsparumą dezinformacijai ir kylančioms hibridinėms grėsmėms, didinant jaunimo ir moterų aktyvumą ir kuriant prasmingą erdvę pilietinei visuomenei. ES ir LAK turėtų svarstyti šiuos

⁵⁰ Pavyzdžiui, per Pasaulinį švietimo žmogaus teisių klausimais universitetų tinklą (*Global Campus on Human Rights*) ir jo centrą Argentinoje.

klausimus, taip pat geriausią praktiką, susijusią, pavyzdžiui, su aukų, liudytojų ir kalinių teisėmis. ES rinkimų stebėjimo misijos ir jų rekomendacijos yra svarbios priemonės, padedančios stiprinti nepriklausomų valdžios institucijų pajėgumą⁵¹. ES toliau bendradarbiaus su LAK šalimis siekdama skatinti pripažinti Romos statuto visuotinumą ir remti Tarptautinio baudžiamojo teismo (TBT) darbą.

Gyvybes gelbstinti ES pagalba gali padėti didinti LAK bendruomenių atsparumą. ES toliau dirbs išvien su svarbiausiais LAK subjektais įgyvendinant **humanitarinės pagalbos** programas bei **reaguojant į ekstremaliasias situacijas**, be kita ko, bendradarbiaudama civilinės saugos srityje. Sveikatos apsauga, su ekstremaliosiomis situacijomis susijęs švietimas ir apsirūpinimo maistu saugumas tebėra svarbios darbo sritys. ES toliau teiks paramą ir tęs advokatavimo pastangas humanitarinių krizių, kurios paveikia LAK, srityje, be kita ko, kartu rengdama paramos teikėjų ir solidarumo konferencijas.

Savo įvairiomis taikos, stabilumo ir saugumo priemonėmis ES toliau prisidės prie taikių ir demokratiškų sprendimų, įskaitant taikos procesą Kolumbijoje, Tarptautinę kontaktinę grupę dėl Venesuelos, tarpininkavimo pastangas Bolivijoje ir Haičio krizės sprendimą.

ES ir LAK taip pat turėtų būti partneriai siekdami **skatinti pasaulinę taiką ir saugumą**. Pagal ES strateginį kelrodį⁵² būtų galima plėtoti abiejų regionų bendradarbiavimą, pavyzdžiui, sudarant susitarimus dėl dalyvavimo bendrųjų sąlygų⁵³ ir dalyvaujant ES operacijose trečiosiose valstybėse. **Bendradarbiavimas tokiose srityse kaip saugumas ir gynyba** (įskaitant jūras ir kosmosą), taip pat kova su terorizmu, kibernetinis saugumas ir hibridinių grėsmių šalinimas, ginklų neplatinimas ir nusiginklavimas irgi yra svarbios bendrų veiksmų sritys.

Abu regionai taip pat turėtų apsvarstyti galimybę bendradarbiauti **kovodami su užsienio vykdomu manipuliavimu informacija ir kišimusi**, šiuo tikslu naudodami naujas priemones, kuriomis siekiama nustatyti, analizuoti, vertinti manipuliavimą informacija ir su juo kovoti.

Siūlomi pagrindiniai veiksmai

- Stiprinti bendradarbiavimą siekiant užtikrinti pagarbą visų asmenų žmogaus teisėms, įskaitant ekonomines, socialines ir kultūrines teises bei vaiko teises, taip pat skatinti nediskriminavimą ir lyčių lygybę; stiprinti konsultavimąsi ir bendradarbiavimą su Amerikos šalių žmogaus teisių apsaugos sistema. Prisidėti prie demokratinių principų, taikos ir teisinės valstybės stiprinimo, be kita ko, pasitelkiant įtraukų dialogą ir tarpininkavimą.
- Dėti daugiau pastangų padėti moterims ir mergaitėms įgalėti ir panaikinti smurtą dėl lyties⁵⁴, taip pat smurtą prieš vaikus.
- Stiprinti bendradarbiavimą siekiant atsakomybės už tarptautinius nusikaltimus, be kita ko, bendromis paramos Tarptautiniam baudžiamajam teismui iniciatyvomis.

⁵¹ Nuo 2019 m. LAK šalių prašymu ES surengė aštuonias rinkimų stebėjimo misijas ir šešias rinkimų ekspertų misijas.

⁵² ES saugumo ir gynybos strateginis kelrodys, Europos Sąjungos Taryba, 2022 3 21.

⁵³ Jau pasirašyti susitarimai dėl dalyvavimo bendrųjų sąlygų su Čile, Kolumbija ir Peru.

⁵⁴ Pavyzdžiui, iniciatyvos „Spotlight“ LAK komponentas, taip pat įvairūs nacionaliniai ir regioniniai veiksmai remiant teisės aktų pakeitimus, įgyvendinimo gebėjimus ir kt.

- Toliau politiškai ir finansiškai remti reagavimą į žmogaus sukeltas krizes ir gamtinius pavojus, įskaitant su migracija ir priverstiniu gyventojų perkėlimu susijusias krizes.
- Remti novatoriško Regioninio susitarimo dėl galimybės susipažinti su informacija, visuomenės dalyvavimo ir teisingumo aplinkosaugos klausimais Lotynų Amerikoje ir Karibų jūros regione (Eskasu susitarimo) įgyvendinimą, visų pirma pagal programą „El PAcCTO 2.0“.
- Tirti galimybes užmegzti naujus poreikiams pritaikytus partnerystės ryšius saugumo ir gynybos srityse.
- Stiprinti bendradarbiavimą, nustatyti bendrus veiksmus ir dalytis geriausia patirtimi su LAK partnerėmis, siekiant kovoti su užsienio vykdomu manipuliavimu informacija ir kišimusi, be kita ko, rinkimų procesuose.

6. Aktyvios ES ir LAK žmonių partnerystės puoselėjimas

Mūsų partnerystėje daugiausia dėmesio skiriama žmonėms, todėl visais veiksmais turėtų būti siekiama **apčiuopiamos naudos piliečiams**. ES ir LAK santykiai apima unikalius žmonių ir kultūrinius ryšius, kuriuos reikėtų puoselėti ir stiprinti. ES ir LAK santykių atečiai itin svarbus **jaunimas**. Glaudesnius jaunesnių kartų ryšius galima skatinti kultūros iniciatyvomis ir judumo programomis, remiantis pirmuoju ES jaunimo veiksmų planu⁵⁵.

ES ir LAK turi bendrą interesą **vystyti žmogiškąjį kapitalą**, reikalingą su sparčia technologijų kaita susijusiems poreikiams tenkinti, taip pat sąžiningai žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai vykdyti. Judumo srityje dauguma LAK šalių jau naudoja galimybes trumpam be vizos atvykti į ES Šengeno erdvę. LAK šalių piliečiai taip pat gali naudotis esamomis teisėtoms migracijos į ES galimybėmis. Be to, programos „Erasmus+“ ir „Europos horizontas“ ir visų pirma „Marie Skłodowskos-Curie veiksmas“ teikia pagrindą bendradarbiauti aktyviau vykdant mokslinius tyrimus ir inovacijas; tokių galimybių teikia ir ES ir CELAC 2021–2023 m. strateginių veiksmų gairių Tyrėjų judumo ramstis, apimantis tyrėjų ir studentų judumą.

Abu regionai turėtų bendradarbiauti siekdami kuo labiau didinti savo **įvairios kultūrinės raiškos**, paveldo, gyvybingų kūrybos sektorių, prisidedančių prie darnaus vystymosi, ir kultūrų dialogo potencialą.

Parlamentinė diplomatija, be kita ko, Europos ir Lotynų Amerikos šalių parlamentinėje asamblėjoje (EUROLAT), yra svarbi dvišalių regionų santykių dalis. Kitos institucijos, tokios kaip Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, Regionų komitetas ir atitinkamos LAK institucijos, gali sutelkti regionų bei vietos valdžią, taip pat ekonominius ir socialinius partnerius, kad būtų stiprinami žmonių tarpusavio ryšiai.

ES ir LAK turėtų skatinti glaudžius ryšius su **pilietine visuomene ir moksliniais institutais**, be kita ko, per ES ir LAK fondą, kuris tapo svarbu dvišalių regionų santykių dalyviu.

Abu regionai turi pareigą geriau ir aktyviau informuoti savo piliečius ir suinteresuotuosius subjektus apie **abipusę naudą**, kurią teikia šių regionų partnerystė.

⁵⁵ „Jaunimo veiksmų planas (JVP), teikiamas įgyvendinant 2022–2027 m. ES išorės veiksmus. Prasmingo jaunimo dalyvavimo ir galių jiems suteikimo įgyvendinant ES išorės veiksmus skatinimas, kad būtų siekiama darnaus vystymosi, lygybės ir taikos“ (JOIN(2022) 53 *final*, 2022 10 4).

Siūlomi pagrindiniai veiksmai

- Stiprinti ryšius su LAK jaunimu tokiomis iniciatyvomis kaip šalių lygmens Jaunimo diskusijų forumai.
- Intensyvinti bendradarbiavimą švietimo ir mokslinių tyrimų srityse pagal programą „Erasmus+“, įskaitant „Jean Monnet“ veiksmus, pagal programą „Europos horizontas“, įskaitant programą „Marie Skłodowskos-Curie veiksmi“, taip pat per Europos inovacijos ir technologijos institutą.
- Aktyvinti bendradarbiavimą abiejų regionų žmonių judumo srityje⁵⁶ ir skatinti abipusiai naudingus judumo susitarimus su partneriais, skatinant žiedinį judumą, kovojant su protų nutekėjimu ir pasinaudojant Įgūdžių ir talentų dokumentų rinkiniu.
- Gilinti dvišalius regionų kultūrinius ryšius ir skatinti tarpkultūrinius tinklus ir bendras iniciatyvas⁵⁷.
- Skatinti aktyvų pilietinės visuomenės dalyvavimą ir dvišalių regionų tinklų kūrimą, įskaitant moterų ir jaunimo tinklus verslo, politikos, mokslo ir kitose srityse.
- Didinti ES ir LAK fondo vaidmenį palaikant dvišalį regionų dialogą.
- Dirbti siekiant bendro požiūrio į komunikaciją ir viešąją diplomaciją.

Išvada

Siūlomoje naujoje ES ir LAK santykių darbotvarkėje raginama kurti **glaudesnę ir modernesnę** šių dviejų regionų **strateginę partnerystę**, kurioje daugiausia dėmesio būtų skiriama žmonėms.

Stiprindami dviejų regionų, kurie pagal interesus ir vertybes yra vieni iš panašiausių pasaulyje, partnerystę, ES ir LAK galės geriau spręsti pasaulinius uždavinius ir pasinaudoti **abipusiai naudingomis galimybėmis**. Didžiųjų veikėjų pasaulyje ES ir LAK kartu sudaro 14 proc. pasaulio gyventojų ir 21 proc. pasaulio BVP. Norint užtikrinti taiką ir klestėjimą savo piliečiams ir daryti įtaką būsimai tarptautinei taisyklėmis grindžiamai tvarkai yra strategiškai būtina užmegzti glaudesnę partnerystę, kuri didintų jų kolektyvinę stiprybę.

Šiam tikslui pasiekti reikės aktyvesnio abiejų pusių **bendradarbiavimo**, be kita ko, **stiprinant politinį angažavimąsi, skatinant prekybą bei investicijas ir kuriant tvaresnę ir tarpusavyje susietą visuomenę, tam visų pirma naudojantis strategija „Global Gateway“**. ES sieks sutelkti savo politikos kryptis, priemones ir išteklius laikydamasi Europos komandos principo. Būsimas ES ir CELAC aukščiausiojo lygio susitikimas suteiks puikią galimybę didinti pasitikėjimą ir suteikti postūmį ES ir LAK santykiams, kad jie taptų **vienas kitą pasirinkusiais partneriais**.

Europos Komisija ir Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai ragina Tarybą ir Europos Parlamentą pritarti naujai darbotvarkei, pateikiamai šiame

⁵⁶ Įskaitant įprastus migracijos kanalus, Šengeno vizos reikalavimo netaikymo sąlygų laikymąsi ir abipusį vizų išdavimą (be kita ko, studentams ir tyrėjams) procedūros palengvinimą.

⁵⁷ Pavyzdžiui, ES kaip garbės svečias dalyvaus 2023 m. Tarptautinėje Gvadalacharos knygų mugėje Meksikoje.

bendrame komunikate, ir bendradarbiauti su Lotynų Amerika ir Karibais atnaujinant strateginę partnerystę šio pasiūlymo pagrindu.